

Thomas Schmitz

Kāzusi un mācību materiāli Eiropas Savienības tiesībās

**Kāzusi un to risinājumi, tiesu prakses pārskats,
vispārīgi mācību materiāli par Eiropas Savienības tiesībām
un mācību materiāli par Eiropas iekšējā tirgus tiesībām**

Tulkojums no vācu valodas un angļu valodas:
Kaspars Gailītis, Jūlija Kolomijceva, Kristīna Krasta,
Ieva Vanaga un Līga Ziediņa

Tulkojuma zinātniskā redakcija:
Kaspars Gailītis un Līga Ziediņa

TIESU NAMU AĢENTŪRA

2010

Tomass Šmics (*Thomas Schmitz*). Kāzusi un mācību materiāli Eiropas Savienības tiesībās. Tulkojuma zinātniskie redaktori K.Gailītis un L.Ziediņa. - Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2010, 268 lpp.

Grāmata tapusi ar Baltijas-Vācijas Augstskolu biroja atbalstu
par Vācijas Akadēmiskā apmaiņas dienesta (DAAD) līdzekļiem

Das Buch wurde vom Baltisch-Deutschen Hochschulkontor mit Mitteln des Deutschen Akademischen Austausch Dienstes (DAAD) unterstützt

Izdevējs

Baldones iela 1, Rīga, LV-1007
tāl. 67804733
TIESU NAMU AĢENTŪRA

Tiražētājs

A/S "Poligrāfists", K.Valdemāra iela 6

- © Kaspars Gailītis, tulkojums latviešu valodā, 2010
- © Jūlija Kolomijceva, tulkojums latviešu valodā, 2010
- © Kristīna Krasta, tulkojums latviešu valodā, 2010
- © Ieva Vanaga, tulkojums latviešu valodā, 2010
- © Līga Ziediņa, tulkojums latviešu valodā, 2010
- © Marina Selunska, grafiskais dizains, 2010
- © Tiesu namu aģentūra, 2010

ISBN 978-9984-790-85-5

Saturs

Saturs	3
Priekšvārds	5
Īsumā par grāmatu	6
Pirmā daļa: Tiesu prakses pārskats Eiropas integrācijas jautājumos	9
1. shēma: Eiropas Kopienas Tiesas nozīmīgākie nolēmumi	9
2. shēma: Dalībvalstu konstitucionālo tiesu prakse par piedalīšanos Eiropas integrācijā	23
Otrā daļa: Kāzusi un to risinājumi	47
Ievads kāzusu risināšanā	47
1. kāzuss: Nestandarta izmēra velosipēdu riteņi	65
2. kāzuss: Vienpusējas sankcijas	72
3. kāzuss: Lojalitāte Eiropas Savienībā	78
4. kāzuss: Protesti un iekšējais tirgus	90
5. kāzuss: Augstākās izglītības iegūšanas valoda	96
6. kāzuss: Direktīvu ieviešana ar valsts pārvaldes priekšrakstu?	102
7. kāzuss: Par daudz vīna	114
8. kāzuss: Nepieteiktais valsts atbalsts	119
9. kāzuss: Komisijas bezdarbība	124
10. kāzuss: "Sunshine Limited"	135
11. kāzuss: Pakalpojumu sniegšana laulībā	144
12. kāzuss: Alkohola reklāmas direktīva	151
Trešā daļa: Vispārīgi mācību materiāli par Eiropas Savienības tiesībām	171
3. shēma: Eiropas Savienības tiesību īpašās iezīmes	171
4. shēma: Eiropas Savienības pamatvērtības un mērķi	176
5. shēma: Eiropas Savienības tiesību aktu likumība	178
6. shēma: Prasības Eiropas Savienības Tiesā	181
7. shēma: Prasība par Līgumu noteikumu pārkāpumu (ESDL 258. un 259. pants)	185
8. shēma: Prejudiciālā nolēmuma sniegšanas procedūra (ESDL 267. pants)	189
9. shēma: Prasība bezdarbības dēļ (ESDL 265. pants)	193
Ceturtdā daļa: Mācību materiāli par Eiropas iekšējā tirgus tiesībām	197
Ievads pamatbrīvībās	197
10. shēma: Pamatbrīvību pārskats	203

---

11. shēma: Pamatbrīvības prettiesisks aizskārums (vispārēja pārbaudes shēma)	205
12. shēma: Preču aprites brīvība (ESDL 28. un turpm. panti, 110. un 111. pants)	210
13. shēma: Darba ņēmēju pārvietošanās brīvība (ESDL 45. un turpm. panti)	215
14. shēma: Brīvība veikt uzņēmējdarbību (ESDL 49. un turpm. panti)	220
15. shēma: Pakalpojumu sniegšanas brīvība (ESDL 56. un turpm. panti)	226
16. shēma: Kapitāla aprites brīvība (ESDL 63. un turpm. panti)	233
17. shēma: Maksājumu aprites brīvība (ESDL 63. un turpm. panti)	237
18. shēma: Pārskats par iekšējā tirgus īstenošanu un aizsardzību	240
19. shēma: Pārskats par ekonomisko un monetāro savienību	242
Pielikums	245
Literatūras saraksts	245
Saīsinājumu rādītājs	258
Atsevišķi Eiropas tiesību termini vācu un angļu valodā	259
Terminu rādītājs	265

Priekšvārds

Ar prieku atskatos uz skaisto, interesanto un notikumiem bagāto laiku, kuru es no 2006. līdz 2010. gadam varēju pavadīt Rīgā kā Vācijas Akadēmiskās apmaiņas dienesta (*Deutscher Akademischer Austausch Dienst (DAAD)*) viesprofesors. Šajā grāmatā ir apkopoti mana mācību un pētniecības darba rezultāti laikā, kad strādāju Latvijas Universitātes Juridiskajā fakultātē un Rīgas Juridiskajā augstskolā par docētāju. Manu studiju kursu un Rīgā notikušo zinātnisko konferenču materiāli tagad ir apkopoti vienotā darbā, pārtulkoti latviešu valodā un vēlreiz aktualizēti 2010. gada pavasarī. Grāmata ir tapusi ar *Baltijas-Vācijas Augstskolu biroja* atbalstu par Vācijas Akadēmiskā apmaiņas dienesta (DAAD) līdzekļiem, un tas ir *Baltijas-Vācijas Augstskolu biroja* projekts. Šī institūcija, kas izveidota nolūkā veicināt Baltijas un Vācijas augstskolu sadarbību, ir sekmējusi grāmatā ievietoto materiālu pārtulkošanu un publicēšanu, kā arī to zinātnisko konferenču veiksmīgu norisi, kuru rezultāti ir daļēji apkopoti šajā grāmatā.

Teksta sagatavošana vācu un angļu valodā ir tikai daļa no darba, kas tika ieguldīts grāmatas tapšanā. Tikpat daudz darba bija nepieciešams, lai zinātniski precīzi un konsekventi tekstu pārtulkotu latviešu valodā. Grāmatā izmantotās dogmatiskās pieejas dēļ šo darbu bija nepieciešams veikt rūpīgi un arī radoši. Tāpēc garās apspriedēs bieži vien tika diskutēts par pareizo terminoloģiju. Tādēļ īpašu pateicību vēlos izteikt maniem projekta grupas dalībniekiem **Kasparam Gailītim, Jūlijai Kolomijcevai, Kristīnai Krastai, Ievai Vanagai un Līgai Ziediņai** par viņu nenogurstošo līdzdalību, lielo rūpību un precizitāti zinātniskā teksta tulkošanas procesā. Paralēli šim projektam kopīgi esam sagatavojuši arī krājumu "Eiropas tiesību pamattermiņi" ("*Grundwortschatz Europarecht*" / "*Basic vocabulary of European Union law*", 2. izdevums, 2010. gads). Turklāt Kasparam Gailītim un Līgai Ziediņai es pateicos arī par rūpīgo teksta galīgo zinātnisko redakciju. Nobeigumā vēlos pateikties savam kolēģim, DAAD tiesību zinātņu vieslektoram Tartu Universitātē *Dr. Christoph Schewe* par daudzajiem noderīgajiem ierosinājumiem un padomiem. Izsaku pateicību arī *Tiesu namu aģentūrai* par operatīvo un profesionālo darbu, sagatavojot grāmatu izdošanai.

Rīgā, 2010. gada augustā,
Thomas Schmitz

Īsumā par grāmatu

A. Par šīs grāmatas formu

Šī nav mācību grāmata par Eiropas tiesībām, un tā arī nav paredzēta kā materiāls lekciju lasīšanai. Tas ir *materiālu un praktisku kāzusu apkopojums lasītājiem ar priekšzināšanām*, kuri jau ir apguvuši Eiropas tiesību pamatus. Šī grāmata viņiem palīdzēs mācīties, kā arī atkārtot un uzlabot savas zināšanas par Eiropas tiesībām, un, it īpaši, tā palīdzēs ātri orientēties darbā ar Eiropas tiesībām. Lai gan šī grāmata nevar aizstāt labas mācību grāmatas un komentārus Eiropas tiesību nozarē, tā varētu būt lietojama kā papildu mācību materiāls.

Grāmatā ir apkopoti mācību un pētniecības darba rezultāti laikā, kad strādāju par Vācijas Akadēmiskā apmaiņas dienesta (*Deutscher Akademischer Austausch Dienst (DAAD)*) viesprofesoru Latvijas Universitātes Juridiskajā fakultātē (un docētāju Rīgas Juridiskajā augstskolā). Tos apkopojot, īpaša uzmanība tika pievērsta aktualitātei un zinātniskai precizitātei. Veidojot šo grāmatu, ir ņemtas vērā ar Lisabonas Līgumu veikto reformu rezultātā radušās būtiskās izmaiņas un jauninājumi. Atsevišķi kāzusi, to risinājumi un materiāli ir atrodamī arī vācu un/vai angļu valodā manā Latvijas Universitātes mājas lapā¹. Šajā grāmatā tie ir savstarpēji saskaņoti attiecībā uz latviešu valodas lietošanu un pēdējo reizi tikuši aktualizēti 2010. gada pavasarī. Tādējādi grāmata varētu dot ieguldījumu spraiģas un aktuālas diskusijas par latviešu valodas lietojumu Eiropas tiesībās rosināšanā.

B. Par šīs grāmatas saturu

Grāmatā ir četras daļas, no kurām katra atbilst kādam no studiju kursiem, kurus esmu pasniedzis, strādājot Rīgā:

I *Pirmajā daļā* divās shēmās ir ietverts *tiesu prakses pārskats Eiropas integrācijas jautājumos*. Pārskatāmajam apkopojumam ir jānodrošina ātra piekļuve jebkuram no tiem tiesu nolēmumiem, kuriem ikdienas darbā ar Eiropas tiesībām vēl arvien ir liela nozīme. 21. gadsimta Eiropas juristam ir jāzina tiesu prakse un jāmeklē ar to strādāt.

1. shēma atspoguļo *nozīmīgākos* (proti, būtiskākos, taču arī īpaši strīdīgos) *Eiropas Kopienu Tiesas* (tagadējais nosaukums – Eiropas Savienības Tiesa) nolēmumus, kas ir strukturēti pēc attiecīgās nozares un ir sakārtoti hronoloģiskā secībā. Šeit ir atrodamī visi nolēmumi, kas joprojām tiek izmantoti, argumentējot Eiropas tiesībās. 2. shēmā ir apkopoti *dalībvalstu konstitucionālo tiesu nolēmumi par attiecīgās valsts piedalīšanos Eiropas integrācijā*. Eiropas integrācija nav vienpusējs process, kas tiek vadīts "no augšas". To var saprast tikai tad, ja vienlaikus ar reiz Eiropas Kopienu Tiesas izteikto viedokli tiek ņemta vērā arī dalībvalstu konstitucionālo tiesu paustā nostāja, jo konstitucionālās tiesas var kavēt reformas Eiropas Savienībā vai konflikta gadījumā nepieļaut Savienības tiesību normu ieviešanu vai piemērošanu attiecīgajā valstī. 2. shēmā ir apkopoti 2007., 2008. un 2009. gada simpoziju "*Konstitucionālo tiesu prakse. Ceļā no suverenitātes uz integrāciju*", kas norisinājās Latvijas Universitātē, materiāli, kuru

¹ <http://home.lu.lv/~tschmit1/index.html>

tapšanā ir piedalījušies *Giulia Rossolillo, Giorgos Christonakis, Julia Laffranque, Piotr Czarny, Harald Christian Scheu* un *Ola Zetterquist*. Par to es viņiem esmu ļoti pateicīgs. Šajā shēmā arī ir analizēti pieci *Lisabonas spriedumi*, kas tika pasludināti četrās Eiropas Savienības dalībvalstīs. Īpaša uzmanība tiek pievērsta Satversmes tiesas Lisabonas spriedumam, kam ir liela nozīme attiecībā uz Latvijas piedalīšanos Eiropas integrācijā.

II *Otrajā daļā* ir ietverti *praktiski kāzusi* Eiropas tiesībās, kuros ir norādīts uz lietas *faktiskajiem apstākļiem, uzdodamajiem jautājumiem un risinājumu*. Tas Latvijā ir jaunums, jo, kaut arī praktisko kāzusu risināšana tiek mācīta atsevišķu studiju kursu ietvaros, tā vēl nav ierasta lieta publicēt šādu izstrādātu un pārdomātu kāzusu risinājumu apkopojumus. Šeit runa ir par kontinentālās Eiropas (vispirms, Vācijas, Austrijas un Šveices) izglītības tradīcijām, kam nav nekā kopīga ar zinātniskajā literatūrā angļu valodā sastopamo apzīmējumu "*Cases and materials*". Kāzusi, kas rodas vai var rasties ikdienā, tiek atrisināti ar zinātnisku precizitāti un rūpību, piemērojot loģiski un dogmatiski stingri strukturētu pārbaudes shēmu. Liela daļa studentu to ir mācījušies un apguvuši trīs manis pasniegtajos studijuursos un pierādījuši, ka kāzusu risināšanas līmenis Latvijā nebūt neatpaliek no tā, kāds tas ir Rietumeiropā. Otrā daļa sākas ar Ievadu kāzusu risināšanā, kurā tiek atainota kāzusu risināšanas metodika (47. un turpm. lpp.). Visbeidzot, 12 kāzusi ir kā piemērs kāzusu šāda veida risinājumam (65. un turpm. lpp.).

III Risinot kāzusu, liela nozīme ir pārbaudes shēmām. Lai gan tās ir tikai kā īsi pieturas punkti, lai pārliecinātos, vai viss ir izdarīts, tās, ja ir pareizas un precīzas, var būtiski palīdzēt. Tās atspoguļo kompleksu tiesību jautājumu (kā, piemēram, prasības Eiropas Savienības Tiesā izredzes vai Eiropas Savienības direktīvas likumība) risinājumu, loģiski un dogmatiski to strukturējot attiecīgos pārbaudes posmos. *Trešajā daļā* ir atrodamas dažas šādas pārbaudes shēmas, kā arī vispārīgs pārskats par Eiropas Savienības tiesībām. Šie materiāli tiek izmantoti, risinot grāmatas otrajā daļā ietvertos praktiskos kāzus.

IV Grāmatas *Ceturtajā daļā* ir aplūkotas *Eiropas iekšējā tirgus tiesības*, nozīmīgākā Eiropas Savienības materiālo tiesību daļa. Būtiskākās šeit ir *Savienības pilsoņu ekonomiskās brīvības* (preču aprites brīvība, darba ņēmēju pārvietošanās brīvība, brīvība veikt uzņēmējdarbību, pakalpojumu sniegšanas brīvība un kapitāla un maksājumu aprites brīvība). Pamatbrīvības atstāj lielu iespaidu uz ekonomiskajām attiecībām, kā arī ikdienas dzīvi Eiropas Savienībā. Minētais galvenokārt attiecas uz mazajām dalībvalstīm, kur gandrīz ir neiespējami būt ekonomiski aktīvam, neizmantojot importa preces vai nestrādājot ar darījumu partneriem, tirgotājiem vai uzdevuma devējiem no citām valstīm. Pasniedzot studiju kursu Latvijas Universitātes Ekonomikas un vadības fakultātē, izrādījās, ka daudzi studenti, kuri tobrīd strādāja Latvijas uzņēmumos, jau bija saskārušies ar dažām (arī sarežģītām) šīs tiesību nozares problēmām. Ceturtajā daļā ietvertajos materiālos ir atspoguļota ne tikai vispārēja pamatbrīvību dogmatika, bet arī katras atsevišķas pamatbrīvības īpašās iezīmes. Tajos ir ņemta vērā pamatbrīvību konverģence – tāda, kāda tā ir izveidojusies judikatūrā un tiesību zinātnē. Pēc Ievada pamatbrīvībās (197. un turpm. lpp.) jūs atradīsiet vairākas shēmas, kurās atspoguļojas pamatbrīvību struktūra un precīzi un pareizajā vietā ar attiecīgās dogmatiskās struktūras palīdzību tiek aprakstītas visas minētās struktūras nianšes (problēmējautājums, sekundārās tiesības, judikatūra utt.) (203. un turpm. lpp.). Šo shēmu mērķis ir raksturot pamatbrīvības, taču tās var tikt izmantotas arī kā pārbaudes shēmas, risinot (arī sarežģītus) kāzus par pamatbrīvībām.

V *Pielikumā* jūs atradīsiet izsmeļošu *Literatūras sarakstu* Eiropas Savienības tiesībās. Tajā, ņemot vērā situāciju Latvijā, pirmām kārtām (taču ne tikai) ir norādes uz vispārīgo juridisko literatūru angļu, vācu un latviešu valodā. Strādājot ar Eiropas tiesībām, lasītāji

tiek aicināti izmantot pēc iespējas aktuālāku literatūru un pēc iespējas vairākās valodās, lai paplašinātu savu zināšanu spektru (sk. 245. lpp.).

C. Par valodas lietošanu un citēšanas veidu šajā grāmatā

Arī sešus gadus pēc Latvijas pievienošanās Eiropas Savienībai Eiropas tiesību terminoloģija juridiskajā latviešu valodā nav nostiprinājusies. Tomēr pēdējos gados ir novērojama būtiska situācijas uzlabošanās. Šajā grāmatā ir izmantots terminu apkopojums "Eiropas tiesību pamattermini", ko ir izstrādājusi šī pati projekta grupa un kura otrā, papildinātā versija ir izdota 2010. gada vasarā.² Grāmatas pielikumā ir atrodams nozīmīgāko terminu izvēlums no šā apkopojuma (259. un turpm. lpp.). Daudzu jaunu tiesību terminu, kuri ir radīti ar Lisabonas Līgumu, tulkojums latviešu valodā, ņemot vērā līgumā latviešu valodā ietvertu formulējumu, ir kļuvis juridiski saistošs. No šā formulējuma atkāpes būtu pieļaujamās tikai gadījumos, ja tulkojums latviešu valodā ir acīmredzami nepareizs un kļūdainš. Pamattiesību hartas gadījumā, kas Lisabonas reformas rezultātā ir kļuvusi juridiski saistoša, tas, diemžēl, ir konstatējams vairākkārt.

Problemātiska ir pareiza Savienības *dibināšanas līgumu un tiesību aktu pantu daļu un rindkopu citēšana*. Mūsu priekšlikums ir pantu numurētās daļas apzīmēt ar nosaukumu "daļa" un šo daļu nenumurētās rindkopas – ar nosaukumu "rindkopa". Turpretim Eiropas Savienības Tiesa tulkojumos latviešu valodā bieži tā vietā izmanto attiecīgi jēdzienus "punkts" (numurētajām daļām) un "daļa" (numurēto daļu nenumurētajām rindkopām). Šāda rīcība nav ieteicama, jo tā ir pretrunā ne vien ar citēšanas veidu latviešu valodā, bet arī ar starptautiski izplatīto citēšanas metodi un noved pie pārpratumiem. Ar jēdzienu "daļa" juridiskajā latviešu valodā apzīmē numurētās panta daļas, nevis šo daļu rindkopas. Tas atbilst jēdzienam "*Absatz*" vācu valodā, "*section*" vai "*paragraph*" angļu valodā un "*alinéa*" franču valodā. Tieši par šādām daļām ir runa konkrētajā gadījumā. Tāpēc šeit tāpat kā citās valodās būtu jālieto šis apzīmējums – tieši tāpat kā citējot Civillikuma vai Krimināllikuma pantus. Latviešu juridiskajā valodā vēl nav nostiprinājies apzīmējums "daļa" attiecībā uz nenumurētām rindkopām. Šeit tiek piedāvāts jēdziens "rindkopa", kas tāpat kā tā iespējamās alternatīvas nav ļoti izplatīts.

Attiecībā uz literatūras citēšanu šajā grāmatā nav ievērots viens no Latvijā izplatītā citēšanas veida aspektiem: starptautiski ir pieņemts, ka attiecīgā darba tehniski bibliogrāfiskos jēdzienus, kā, piemēram, "izdevējs", "izdevums", "sējums" un "lappuse" u.c., attēlo nevis valodā, kurā ir sarakstīts citētais darbs, bet gan valodā, kurā ir sastādīts literatūras saraksts vai kurā ir raksts, kurā savukārt ir ietverts attiecīgais citāts. Loģiski pamatojama ir tikai šāda rīcība, jo visi minētie elementi nav attiecīgā darba nosaukuma daļa, bet gan papildu bibliogrāfiskas norādes. Tāpēc šis princips ir jāattiecina arī uz zinātnisko citēšanas veidu latviešu valodā. Tādējādi šajā grāmatā latviešu valodā tiek konsekventi izmantoti tādi vārdi kā "izdevums", "izdevējs"/"izdevēja", "sējums", "lpp." u.c., neatkarīgi no tā, kādā valodā ir publicēts citētais darbs.

² "Eiropas tiesību pamattermini" ("Grundwortschatz Europarecht"/"Basic vocabulary of European Union law") ir pieejami manā mājas lapā un ir lejupielādējami bez maksas (http://home.lu.lv/~tschmit1/Grundwortschatz/Eiropas_tiesibu_pamattermini.htm).

Pirmā daļa. Tiesu prakses pārskats Eiropas integrācijas jautājumos

1. shēma. Eiropas Kopienu Tiesas¹ nozīmīgākie nolēmumi²

Iepriekšēja piezīme

- A. Kopienu (Savienības) tiesību pamati un šo tiesību īstenošana
- B. Kompetenču sadalījums
- C. Institucionālās tiesības
- D. Ekonomiskās pamatbrīvības
- E. Pamattiesības
- F. Eiropas Savienības pilsonis

Iepriekšēja piezīme

Nemiet vērā, ka Eiropas Savienības tiesības pieder pie kontinentālās Eiropas, nevis anglosakšu ("common law") tiesību loka. Tiesas nolēmumos tiesības tiek iztulkotas, taču tās netiek radītas no jauna. Tiesu nolēmumi nav saistoši turpmākajai tiesu praksei. *Eiropas "case-law" (precedentu tiesības) to patiesajā nozīmē nemaz nepastāv.* Precedentu tiesību doktrīna ("stare decisis") nevar tikt attiecināta uz Eiropas Savienības Tiesu (agrāk – Eiropas Kopienu Tiesas¹). Tas ietekmē tiesu prakses izmantošanu. EST gan bieži atsaucas uz iepriekšējiem nolēmumiem, taču parasti tas notiek virspusēji, atsaucoties uz dažiem dogmatiski svarīgiem secinājumiem, nevis nolēmumu kopumā, un neņemot vērā konkrētā nolēmuma pamatā esošos lietas faktiskos apstākļus. Ar savu tiesas praksi tā strādā kā jebkura kontinentālās Eiropas tiesa, nevis kā "common law" tiesību lokam piederīga tiesa, kas strādā ar savām precedentu tiesībām. Nereti, ņemot vērā ģenerāladvokātu vai tiesību zinātnē izteikto kritiku, tā atkāpjas no iepriekšējās judikatūras. Zinātniskajai darbībai tās veiktā tiesību iztulkošana gan ir būtiska, taču ne saistoša, jo tā tāpat kā citu tiesu veiktā interpretācija var būt nepareiza. Juristiem tas nozīmē – EST judikatūra ir jāzina, taču *norāde uz EST nolēmumu nevar aizstāt jurista paša sniegto juridisko argumentāciju!*

¹ Piezīme. Nemiet vērā, ka šīs institūcijas nosaukums latviešu valodā ir "Eiropas Savienības Tiesa" ("EST"). Līdz 2009. gada decembrim, kad spēkā stājās Lisabonas Līgums, tas bija "Eiropas Kopienu Tiesa" ("EKT"). Tāpēc turpmāk tekstā attiecībā uz tiesas darbību pagātnē vai pieminot atsevišķus tiesas spriedumus, kas pieņemti līdz 2009. gada decembrim, ir jālieto attiecīgi vecais nosaukums un vecais saīsinājums. Angļu un vācu valodā no šīs terminoloģiskās problēmas var izvairīties, lietojot ne tik precīzo, bet pareizo, neoficiālo, bet bieži sastopamo apzīmējumu attiecīgi "European Court of Justice" ("ECJ") un "Europäischer Gerichtshof" ("EuGH").

² Vairumā gadījumu tie saskaņā ar ESDL 267. pantu (agrāk – EKL 234. pantu un EEKL 177. pantu) ir pieņemti prejudiciālo nolēmumu sniegšanas procedūras ietvaros.

A. Kopienų (Savienības) tiesību pamati un šo tiesību īstenošana		
Lietas nosaukums	Gads	Galvenās tēzes
<i>Van Gend & Loos</i> (lieta 26/62) ³	1963	• Kopienų tiesību sistēmas patstāvība • Kopienų primāro tiesību tiešā piemērojamība
<i>Costa/ENEL</i> (lieta 6/64) ⁴	1964	• Kopienų tiesību pārkums - arī pā <i>vēlākām</i> dalībvalstu tiesībām • EKT prejudiciālā nolēmuma sniegšanas procedūrā ir "jāizšķetina" jautājums par Līguma noteikumu iztulkošanu
<i>Intern. Handels-gesellschaft</i> ⁵ (lieta 11/70)	1970	• Kopienų tiesību pārkums arī pā dalībvalstu konstitucionālajām tiesībām - arī pā dalībvalstu pamattiesībām - tomēr: pamattiesību aizsardzība Kopienų tiesībās!
<i>Leberpfennig</i> (lieta 9/70) ⁶	1970	• attiecībā uz dalībvalstīm pieņemto nolēmumu tieša piemērojamība par labu pilsonim - ciktāl nolēmumi ir beznosacījuma un pietiekami skaidri
<i>Ratti</i> (lieta 148/78) ⁷	1979	• direktīvu tieša piemērojamība par labu pilsonim pēc direktīvu ieviešanas termiņa beigām⁸ - ciktāl direktīva ir bez nosacījumiem un pietiekami skaidra
<i>Simmenthal II</i> (lieta 106/77) ⁹	1978	• Kopienų tiesību pārkuma iedarbība - piemērošanas pārkums: konfliktējošas dalībvalstu tiesību normas nepiemērošana arī pirms likumdevējs, konstitucionālā tiesa, u.c. to ir atcēlušī - problemātiski: arī spēkā esamības pārkums? "Jaunu valsts likumdošanas aktu stāšanās spēkā tiek ierobežota tiktāl, ciktāl..."¹⁰

³ 1963. gada EKT spriedumu Krājums (= Krājums), 1. lpp.; sk. arī nolēmumu apkopojumu *Hummer/Vedder*, Europarecht in Fällen, 4. izdevums, 2005 (= *Hummer/Vedder*), 1. lpp.; *Weatherill*, Cases and Materials on EU Law, 8. izdevums, 2007 (= *Weatherill*), 95., 109., 185. lpp. Daudzi nolēmumi ir atrodami arī nolēmumu apkopojumā *Pechstein*, Entscheidungen des EuGH, Studienauswahl, 5. izdevums, 2009, un *Rambaud*, Les grandes décisions de la jurisprudence communautaire, 3. izdevums, 2007.

⁴ 1964. gada Krājums, 585. lpp.; sk. arī *Weatherill*, 85., 185., 187. lpp.; *Hummer/Vedder*, 33. lpp.

⁵ 1970. gada Krājums, 1125. lpp.; sk. arī *Hummer/Vedder*, 35. lpp.

⁶ 1970. gada Krājums, 825. lpp.; sk. arī *Hummer/Vedder*, 7. lpp.

⁷ 1979. gada Krājums, 1629. lpp.; sk. arī *Weatherill*, 129. lpp.; *Hummer/Vedder*, 9. lpp.

⁸ Sk. jau iepriekš EKT, lieta 41/74, *van Duyn* (1974. gada Krājums, 1337. lpp.). Ņemiet vērā: tiešā piemērojamība nekad nevar tikt izmantota, lai pasliktinātu pilsoņa stāvokli (horizontālā iedarbība), EKT, lieta 152/84, *Marshall I* (1986. gada Krājums, 723. lpp.) (= *Hummer/Vedder*, 21. lpp.); EKT, lieta C-91/92, *Faccini Dori* (1994. gada Krājums, I-3325. lpp.) (= *Hummer/Vedder*, 24. lpp.); taču pastāv plaša "valsts" jēdziena, attiecībā uz kuru var attiecināt direktīvas, izpratne: arī organizācijas, kas, pamatojoties uz valsts izdotu tiesību aktu un esot tās uzraudzībā, sniedz pakalpojumus visas sabiedrības labā, EKT, lieta C-188/89, *Foster* (1990. gada Krājums, I-3313. lpp.). Direktīvu tiešā piemērojamība citos gadījumos ir jāvērtē atsevišķi no attiecīgo direktīvu konkrētu noteikumu tiešās piemērojamības, EKT, lieta 8/81, *Becker* (1982. gada Krājums, 53. lpp.).

⁹ 1978. gada krājums, 629. lpp.; sk. arī *Weatherill*, 86., 89. lpp.; *Hummer/Vedder*, 36. lpp.

¹⁰ Ņemiet vērā skaidrojumu EKT spriedumā apv. lietās no C-10/97 līdz C-22/92, *IN.CO.GE.'90* u.c. (1998. gada Krājums, I-6307. lpp.): tikai piemērošanas pārkums.

Deutscher Milch-kontor ¹¹ (apv. lietas 205 līdz 215/82)	1983	• dalībvalstu veiktā Kopienu tiesību ieviešana - ieviešanas pienākums, kas izriet no EEKL 5. panta (vēlāk – EKL 10. panta, pašlaik – ESDL 4. panta trešās daļas) - ieviešana saskaņā ar dalībvalstu tiesībām; taču tā nedrīkst ierobežot Kopienu tiesību piemērošanas jomu vai efektivitāti • principi prettiesiski izmaksāta Kopienu atbalsta atgūšanai - pamatā var tikt piemēroti dalībvalstu tiesībās noteikti, tiesiskai valstij raksturīgi noteikumi, kas liedz šādu atgūšanu (ņemot vērā tiesisko palāvību, tiesiskā pamata zudumu, termiņus, iestādes apzināšanos par rīcības prettiesiskumu utt.) - taču Kopienu intereses ir "pilnībā jāņem vērā"
Harz (lieta 79/83) ¹²	1984	• pienākums veikt iztulkošanu atbilstoši direktīvām¹³
Foto-Frost (lieta 314/85) ¹⁴	1987	• dalībvalstu tiesas pašas nedrīkst konstatēt Kopienu institūciju izdoto tiesību aktu spēkā neesamību - pamatojums: iespēja izmantot prejudiciāla nolēmuma sniegšanas procedūru; tiesību aizsardzības sistēmas iekšējā sakarība; Kopienu tiesību vienotība; tiesiskā drošība
Busseni (lieta 221/88) ¹⁵	1990	• Līgumu savstarpējā sakarība - tāpēc ir veicama vienota EEKL 177. panta (vēlāk – EKL 234. panta, pašlaik – ESDL 267. panta), EURATOM 150. panta un EOTKL 41. panta iztulkošana, neskatoties uz atšķirīgo vārdisko redakciju
Galda vīns (lieta C-217/88) ¹⁶	1990	• dalībvalstu pienākums ieviest Kopienu tiesības ar piespiedu pasākumu palīdzību - neparedzētu grūtību gadījumā pienākums lojāli sadarboties ar Komisiju
Factortame (lieta C-213/89) ¹⁷	1990	• pagaidu tiesību aizsardzība, lai īstenotu Kopienu tiesības - dalībvalstu tiesu pienākums piemērot pagaidu noregulējumu, neskatoties arī uz pretrunā esošiem dalībvalstu tiesību aktiem
Zuckerfabrik Süderdithmarschen (apv. lietas C-143/88 u.c.) ¹⁸	1991	• pagaidu tiesību aizsardzība arī pret Kopienu tiesību piemērošanu - dalībvalstu tiesas drīkst apturēt uz Kopienu tiesību pamata izdota administratīva akta izpildi - šauri iztulkojami priekšnoteikumi: • būtiskas šaubas par tiesību akta spēkā esamību, • jautājums jau ir iesniegts EKT, • pieteikuma iesniedzējam draud smagas, nelabojamas sekas, • pietiekami novērtēta Kopienas interese, lai regulai būtu praktiska iedarbība

¹¹ 1983. gada Krājums, 2633. lpp.; sk. arī *Hummer/Vedder*, 205. lpp.

¹² 1984. gada Krājums, 1921. lpp.; sk. arī *Hummer/Vedder*, 29. lpp.

¹³ Sk. arī EKT, lieta 14/83, *von Colson un Kamann* (1984. gada Krājums, 1891. lpp.) (tajā pašā dienā), kā arī EKT, lieta C-106/89, *Marleasing* (1990. gada krājums, I-4135. lpp. = *Hummer/Vedder*, 29., 174. lpp.

¹⁴ 1987. gada Krājums, 4199. lpp.; sk. arī *Weatherill*, 203., 247. lpp.; *Hummer/Vedder*, 261. lpp.

¹⁵ 1990. gada Krājums, I-495. lpp.; sk. arī *Hummer/Vedder*, 162. lpp.

¹⁶ 1990. gada Krājums, I-2879. lpp.; sk. arī *Hummer/Vedder*, 209. lpp.

¹⁷ 1990. gada Krājums, I-2433. lpp.; sk. arī *Weatherill*, 123. lpp.; *Hummer/Vedder*, 38. lpp.

¹⁸ 1991. gada Krājums, I-415. lpp.; sk. arī *Weatherill*, 248. lpp.; *Hummer/Vedder*, 220. lpp.

<i>TA-Luft</i> (lieta C-361/88) ¹⁹	1991	• direktīvas nedrīkst ieviest ar tiesību normas konkretizējošiem iekšējiem normatīvajiem aktiem - ieviešamajiem noteikumiem ir jābūt saistošiem ne tikai valsts pārvaldei, bet arī trešajām personām - pamatojums: tiesiskā drošība (pilsonim ir jāzina savas tiesības) • direktīvas nedrīkst ieviest ar administratīvo praksi²⁰
Eiropas Ekonomikas zona-I (atzinums 1/91) ²¹	1991	• patstāvīga EEK jurisdikcija ir nesaderīga ar EKT autonomiju un funkcijām - (plānotās) EEK tiesas judikatūras saistošais raksturs saskaņā ar EEKL 164. pantu (vēlāk – EKL 220. pantu, pašlaik ESDL – 19. panta pirmo daļu) būtu pretrunā tiesu sistēmas būtībai un tādējādi arī Kopienas tiesiskajiem pamatiem • noteikumi dibināšanas līgumos un EEKL ir jāiztulko atšķirīgi arī tad, ja tie ir formulēti vienādi - jo Līgumu mērķi ir atšķirīgi un EEKL neparedz suverēno tiesību nodošanu • EKT ir jāpiedalās Kopienas tiesību tīklā attīstībā, ņemot vērā Līguma mērķus - skaidra apņemšanās <i>piemērot un iztulkot Kopienas tiesības, ņemot vērā konkrētu mērķi...</i> • EEKL kā "tiesību kopienas konstitucionāls akts" - pamatojums "tiesību kopienai", nevis "konstitucionālam aktam"
<i>Großkrotzenburg</i> termoelektrostacija (lieta C-431/92) ²²	1995	• objektīva direktīvu iedarbība, ja tās uzliek nepārprotamus un noteiktus pienākumus (šajā gadījumā: projektiem, kam nepieciešams ietekmes uz vidi novērtējums)
<i>Alcan</i> (lieta C-24/95) ²³	1997	• ierobežota tiesiskā palāvība prettiesiska valsts atbalsta gadījumā - tiesiskā palāvība nepastāv, ja saskaņā ar EKL 93. pantu (vēlāk – EKL 88. pantu, pašlaik – ESDL 108. pantu) netiek ievērota procedūra - valsts iestādes nedrīkst pārvērtēt Komisijas pieprasījumu atmaksāt prettiesiski sniegto atbalstu
<i>Inter-Environnement Wallonie</i> (lieta C-129/96) ²⁴	1997	• direktīvu iepriekšēja iedarbība - pasākumu, kas apdraud direktīvas mērķa sasniegšanu, nepieļaujamība jau tās ieviešanas periodā²⁵

¹⁹ 1991. gada Krājums, I-2567. lpp.; sk. arī *Hummer/Vedder*, 170. lpp.

²⁰ Sk. līdz tam EKT, lieta 102/79, Komisija/Belģija (1980. gada Krājums, 1473. lpp.).

²¹ 1991. gada Krājums, I-6079. lpp.; sk. arī *Hummer/Vedder*, 32., 432. lpp.

²² 1995. gada Krājums, I-2189. lpp.; sk. arī *Hummer/Vedder*, 30. lpp.

²³ 1997. gada Krājums, I-1591. lpp.; sk. arī *Hummer/Vedder*, 727. lpp.

²⁴ 1997. gada Krājums, I-7411. lpp.; sk. arī *Hummer/Vedder*, 196. lpp.

²⁵ Sk. arī EKT, lieta C-422/05, Komisija/Belģija (2007. gada Krājums, I-4749. lpp.).